

A Taxonomic Analysis of the Intended Learning Outcomes of the Primary School Social Studies Curriculum for 7th Graders

Ahmet Ali GAZEL*

Hüseyin EROL**

Received: 31 March 2011

Accepted: 13 October 2011

ABSTRACT: Rapid changes held as a result of scientific and technological developments affect our lives from all perspectives. Educational activities are also affected by this process. The previous primary school curriculum in Turkey has been gradually given up since 2005. “Constructivist” curricula have been developed. The Social Studies curriculum has been renewed in accordance with this conception as well. Therefore, all elements of the curriculum have been changed. Being defined as “objectives or goals” in the previous curriculum, the intended learning outcomes (ILOs) of the Social Studies curriculum for 7th graders have been taxonomically analyzed. Findings indicated the ILOs of the Social Studies curriculum for 7th graders intensively take place in cognitive taxonomy and the number of the ILOs related to other taxonomies is lacking. It was seen that ILOs are compatible with content and activities in general. Through the findings and the literature, some recommendations were made.

Key words: intended learning outcome, taxonomy, social studies, primary education

SUMMARY

Due to human-made scientific developments in different fields in the 20th century, it was understood that the World was not as big as it has been thought so far and it has turned into a smaller village. The amazing scientific developments caused changes and innovations in different fields such as education, technology, industry, defence, health, and art. Education has been the most affected one by that change. Many countries have developed national education aspects and programs compatible with the conditions of their countries in order to have progress in education. As a result of international academic studies focusing on education, contemporary educational aspects which have been approved internationally have been preferred instead of national aspects. Many countries have had to develop flexible and changeable curricula in order to modernize their education programs and implement actual ones. Some curricula which were changed from time to time were used in our country, too. At the end, the curriculum has been changed and the constructivist curriculum which is the most modern educational aspect has been granted in 2004. The renewed system has been carried out gradually in all lessons at each grade. The Social Studies lesson has also been affected by that change. The aspect which is learner-centered and activity-based makes learners active and teachers as guides instead of the former education system which was teacher-centered, authoritarian, and focused mostly on memorization and did not care individual differences. Objectives of the former curriculum have been regarded as intended learning outcomes. As it is stated in the curriculum, intended learning outcome is defined as knowledge, skill, manner and values which are supposed to be acquired by students by planned and organized experiences in the learning process.

* Assoc. Prof. Dr., Afyon Kocatepe University, Faculty of Education, Department of Social Studies Teaching, Afyonkarahisar, agazel@yahoo.com

** Corresponding author: PhD Student, Afyon Kocatepe University, Institute of Social Sciences, Afyonkarahisar, h02.erol@hotmail.com

The intended learning outcomes (ILOs) of the Social Studies lesson have been separately determined for each grade (4, 5, 6 and 7th grades) according to the renewed curricula. Course contents and activities have been organized in a way that students are able to acquire the ILOs. In this study, the ILOs of the primary school Social Studies curriculum for 7th graders was classified and also it was tried to be found out whether the ILOs are compatible with the content and activities. The cognitive, affective and psychomotor domains were considered in the classification, and it was found that one third of the ILOs are at the comprehension stage of the cognitive domain. This was regarded as a critical issue. Besides, it was found that there is only one ILO at the knowledge stage, one ILO at the application stage, seven ILOs at the analysis stage, five ILOs at synthesis stage, and four ILOs at the evaluation stage. In terms of other domains, there are seven ILOs at the receiving phenomena stage of the affective domain. There is only one ILO at the organization stage, one at the responding phenomena stage of the affective domain. There is one ILO in the responding phenomena stage of the affective domain. There is no single ILO in the psychomotor domain. It was found out that the ILOs mainly comply with the content and the activities. If the ILOs were determined in a way that they can encompass other domains, it could be more useful for the curriculum goals. As stated in the curriculum, the content of the Social Studies lesson is not only appropriate for cognitive skills. In contrast, it is a lesson in which a student is able to internalize the Necessary for his/her life. Therefore, the ILOs of the lesson should not only be appropriate for cognitive and mental skills, but also for affective and psychomotor skills.

Purpose and Significance: In this study, the ILOs of the primary school Social Studies curriculum for 7th graders based on the constructivist approach were classified in terms of domains. As there has not been any study related to the taxonomy of the ILOs of the primary school Social Studies curriculum for 7th graders before makes this study important.

Methods: Among other qualitative research methods, document analysis was used. Firstly, primary school Social Studies curriculum for 7th graders was examined. Second, Social Studies textbooks and workbooks approved to be used by the Board of Instruction in the 2010-2011 academic year were examined to determine the relationships between the ILOs of the primary school Social Studies curriculum, its content, and the activities offered in the textbook.

Results: According to the results of the study, 12 of 39 ILOs in the curriculum were at the comprehension stage of the cognitive domain. One-third of the ILOs can be criticized that only one ILO was related to the knowledge and application stages of the cognitive domain. It was observed that there are seven ILOs at the receiving phenomena stage, but none in the psychomotor domain.

Discussion and Conclusions: As indicated in the curriculum, Social Studies is not only a subject which focuses merely on cognitive skills, but also a kind of lesson by which students can internalize skills, values, attitudes and behaviours that are essential for their daily lives. Therefore, curricular ILOs should develop affective aspects of a student as well as cognitively and mentally. A 7th grader can properly use pre-learned behaviours in new situations; form a whole by associating given items in accordance with certain rules. Moreover, he can recognize the elements of a system and relationships among those. He can consciously judge something based on certain criteria for a particular purpose. He can act in a particular manner like determining consistency between ideas, judging rationally; or evaluating the results reached. A student of this grade can develop affective attitudes towards objects or phenomena. He can response positively or negatively to stimuli. One can further criticize the ILOs determined predominantly in the cognitive domain. It would be more appropriate to determine the ILOs generally including other domains in correspondence to the content, and activities as well. For only a few topics, activities were not in congruence with the content. It was also evaluated that some activities were impossible to be done in schools which are not technologically well-equipped.

İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programındaki Kazanımların Taksonomik Açından Değerlendirilmesi

Ahmet Ali GAZEL*

Hüseyin EROL**

Makale Gönderme Tarihi: 31 Mart 2011

Makale Kabul Tarihi: 13 Ekim 2011

ÖZET: Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin dünyada yarattığı hızlı değişim ve dönüşüm, hayatın her alanında etkisini göstermektedir. Eğitim-öğretim faaliyetleri bu süreçten payına düşeni almaktadır. Ülkemizde 2005 yılından itibaren ilköğretimde aşamalı olarak eski program anlayışı terk edilip “yapılandırmacı” sisteme uygun ders programları geliştirilmiştir. Sosyal Bilgiler ders programı da bu anlayış doğrultusunda yenilenmiştir. Bu araştırmada eski programda hedef, yeni programda ise kazanım olarak belirlenen 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin kazanımları doküman analizi yöntemi kullanılarak taksonomik açıdan değerlendirilmiştir. Çalışmada ilk olarak ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders programı incelenmiş, belirlenen sınıf düzeyindeki kazanımlar tespit edilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında Türkiye’de 2010–2011 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından okutulması uygun görülen 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarından biri olan MEB yayınevine ait ders kitabı ile öğrenci çalışma kitabı incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarının taksonomi açısından yoğunluklu olarak bilişsel alanda yer alması ve diğer taksonomik alanlarla ilişkili kazanımların az sayıda olması eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Kazanımların genelde içerik ve etkinliklerle uyumlu olduğu görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular ve literatür yardımıyla bazı önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: kazanım, taksonomi, sosyal bilgiler, ilköğretim

GİRİŞ

Birey doğumundan ölümüne dek geçen süre içerisinde kendisini ait hissettiği bir sosyal çevrede yaşamak zorundadır. Bireyin şekillenmesinde yaşamış olduğu çevre önemli bir role sahiptir. Ailede başlayan sosyalleşme süreci daha sonra eğitim kurumlarında devam etmektedir. Kişinin kendini tanıması, potansiyelinin farkına varması, devleti ve sosyal kurumları tanıması, milli değerleri evrensel değerlerle bütünleştirmesi için çok yönlü bir eğitim sürecinden geçmesi gerekmektedir. Bahsedilen davranışları kazanabilmesinde ilköğretim düzeyinde verilen Sosyal Bilgiler dersi önemli bir işleve sahiptir. Bu ders, toplumsal gerçek ile kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler şeklinde ifade edilebilir (Sönmez, 1998). Sosyal Bilgiler dersi, ilköğretim 4, 5, 6 ve 7. sınıfında okutulmakta olan, sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir ilköğretim dersidir. 2005 yılından bu yana ülkemizde uygulanan “yapılandırmacı” eğitim anlayışı doğrultusunda her ders programında olduğu gibi Sosyal Bilgiler ders programında da anlayış baştan aşağı değişmiştir. Bu çerçevede 1998 programında yer alan Sosyal Bilgiler dersinin tanımı da değiştirilmiştir.

Sosyal Bilgiler, “bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi” olarak ifade edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005). Bu tanımda Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili dört boyut ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki, Sosyal Bilgilerin bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmek amacıyla olması, ikincisi Sosyal Bilgilerin sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtması, üçüncüsü Sosyal

*Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Afyonkarahisar, agazel@yahoo.com

**Sorumlu Yazar: Doktora Öğrencisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, h02.erol@hotmail.com

bilgilerin insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimini zaman boyutunda ele alması ve dördüncüsü de Sosyal Bilgiler dersinin toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ders olmasıdır (Safran, 2008). Önceki programda Sosyal Bilgiler dersi tarih, coğrafya ve vatandaşlık dersleriyle sınırlı tutulmaktaydı. Yeni programda ise dersin tanımına sosyal bilim dallarına ait disiplinler olan antropoloji, hukuk, felsefe, psikoloji, sosyoloji, ekonomi eklenmiş ve bunları yansıtan öğrenme alanlarına ait üniteler yerleştirilmiştir. Yeni programda ayrıca öğrenci merkezli olmaya odaklanılmıştır. Bu amaçla etkinlik merkezli, Sosyal Bilgiler açısından bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan bir anlayış doğrultusunda çalışmalar organize edilmiştir. Yeni program, beceriler, kavramlar, değerler ve genel amaçlardan oluşmaktadır (Ata, 2009).

Yeni programda hedefler, genel amaçlar ve kazanımlar olarak belirlenmiştir. Genel amaçlar incelendiğinde önceki programla benzer amaçların olmasıyla birlikte, amaçların genel olarak programın temel yaklaşımı olan yapılandırmacılık çerçevesinde belirlendiği ve daha çok bilişsel ve duyuşsal alanla ilgili olduğu görülmektedir. 1998 programında özel hedefler, hedef ve davranışlar olarak saptanmıştır. Her hedef, açıkça gözlenebilir, ölçülebilir davranışlardan oluşturulmuştur. Bu şekilde, davranışçılığın da bir özelliği olarak, öğrencilerin önceden belirlenen bilgi, beceri veya tutumları ne kadar kazanıp kazanmadıklarının net biçimde görülmesi öngörülmüştür (Özdemir, 2009). Yeni programda kazanım, “öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlar” olarak tanımlanmıştır. Kazanımların öğrenciye dönük olması için ifadelerde “yapar”, “fark eder”, “analiz eder” şeklinde geniş zaman eylemlerinin kullanıldığı görülmektedir. 2005 programında her sınıf düzeyi için ayrı ayrı kazanımlar belirlenmiştir. 4. sınıflar için 46, 5. sınıflar için 47, 6. sınıflar için 42 ve 7. sınıflar için 45 kazanım belirlenmiştir (Yazıcı & Koca, 2008). Karaaslan (2007), yaptığı araştırma sonucunda; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 7. sınıf programında yer alan Atatürkçülük kazanımlarını yeterli düzeyde bulduklarını, Atatürkçülük konuları düzenlenirken öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal becerilerinin dikkate alındığı görüşünde olduklarını saptamıştır. Kalaycıoğlu (2007), yaptığı araştırmasında öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programının genel amaçlarına ilişkin görüşlerinde “öğrencinin yaşadığı çevreyi ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanımasına, insanlar ve doğal çevre arasındaki etkileşimi kavramasına, bilimsellik, özgürlük, hoşgörü, sorumluluk vb. değerlerinin gelişmesine katkıda bulunduğu şeklinde görüşleri olduğunu tespit etmiştir. Eğitimde gerçekleştirilmesi istenilen davranışların basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru birbirinin önkoşulu olacak şekilde aşamalı sıralanmasına taksonomi denmektedir. Sınıflama biçimlerine değinecek olursak; bilgi, bilişsel alanla kazandırılacakların ifadesi iken, beceri, devinişsel alanla, tutum ve değer ise duyuşsal alanla kazandırılacakların ifadesidir. Bilişsel alan, öğrenme gerçekleşirken bireyde oluşan zihinsel değişimlerle ilgilenir. Duyuşsal alan, bireyde öğrenme sürecinde ortaya çıkan duygusal değişimleri konu edinirken, devinişsel (psikomotor) alan da öğrenme sırasında ve sonrasında gözlenen kabiliyet ve yetenek anlamındaki değişimlere odaklanır. Üç öğrenme alanının birbirinden bağımsız olduğunu söylemek mümkün değildir. Öyle ki, her birindeki basamaklar kendi alanının dışında farklı alanlardan da etkilenmektedir fakat önemli olan hedeflenen kazanımda hangi öğrenme alanının baskın olduğudur. Bloom ve arkadaşlarının sınıflama esasına göre oluşturmuş olduğu taksonomi, öğrenenlerin öğrenme eylemini gerçekleştirirken zihinlerinde oluşan karmaşık süreçlerin daha kolay anlaşılabilmesi amacını gütmüştür. Zira basamaklar basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru gitmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada yapılandırmacı yaklaşım temelli 2005 ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar, taksonomik alanlar göz önünde bulundurularak araştırmacı tarafından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, kazanımlar bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlar esas alınarak değerlendirilmiştir.

Bu bağlamda “7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar, taksonomik alanlar göz önünde bulundurularak hazırlanmakta mıdır?” problemine cevap aranmıştır. Bu probleme ilişkin aşağıdaki alt problemler de incelenmiştir:

- 1) 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar bilişsel alan göz önünde bulundurularak hazırlanmakta mıdır?
- 2) 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar duyuşsal alan göz önünde bulundurularak hazırlanmakta mıdır?
- 3) 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar psiko-motor alan göz önünde bulundurularak hazırlanmakta mıdır?
- 4) 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar içerik ve etkinlikler ile uyumlu mudur?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Uysal (1975)’e, göre bu teknik, bir ölçme aracının içeriği ve beklenen davranışları ne derece ölçtüğünün tayin edilmesidir. İçerik geçerliğinde iki öge önem kazanmaktadır: 1) Konu öğretilen şeydir, 2) Konular öğretilirken bazı davranış değişiklikleri (kavrama, anlama vb. davranış değişikliği) beklenecektir. Hangi konular ne kadar sürede öğretildi? Toplam konular içinde, daha doğrusu, konuların toplamı düşünüldüğünde her konunun ağırlığı nedir? vb. sorulara karar verilir (Balcı, 1997). Çalışmada ilk olarak ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders programı incelenmiş ve dersin kazanımları tespit edilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında Türkiye’de 2010–2011 eğitim-öğretim yılında Talim Terbiye Kurulu tarafından okutulması uygun görülen 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarından biri olan MEB yayınevine ait ders kitabı ile öğrenci çalışma kitabı incelenmiş, daha sonra ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders programında yer alan kazanımların içerik ve etkinlikler ile ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde çalışmadan elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Bilişsel Alana Göre Sınıflandırılması

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi kazanımlarının bilişsel alana göre sınıflandırılmasına ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Bilişsel Alana Göre Sınıflandırılması

Kazanım	Kazanımın Düzeyi	Kazanım İçin Önerilen Öğretim Programındaki Etkinlik Numarası ve Etkinliğin Adı	Ders Kitabındaki Konu ve Sayfa Numarası
1. İletişimi, olumlu olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır.	Bilişsel/Analiz	1.İşaret Dili 2.Ben Olsaydım 3.Hacivat ile Karagöz 4.Yaşadıklarımız 5.Bende Biliyorum 6. Nasıl Tanımlarsınız?	İletişim Benimle Başlar Sayfa No: 14-17
2. Atatürk'ün iletişime verdiği öneme kanıtlar gösterir.	Bilişsel/Kavrama	1.Milli Mücadelede 2.İletişim	Atatürk ve İletişim Sayfa No: 26-27
3. Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye'de nüfusun dağılışının neden ve sonuçlarını tartışır.	Bilişsel/Sentez	1.Nüfusu İnceleyelim 2.Yoğun mu Seyrek mi?	Nerelerde Yaşıyoruz Sayfa No: 32-35
4. Tablo ve Grafiklerden Yaralanarak ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumlar.	Bilişsel/Kavrama	1.Nüfusumuzun Yapısı 2.Çalışan Kadın ve Erkek Nüfusumuz	Niçin Sayılıyorz Sayfa No: 36-37
5. Eğitim ve Çalışma Hakkının kullanılması ile devletin ve vatandaşın bu konudaki sorumluluklarını ilişkilendirir	Bilişsel/Analiz	1.El Ele Tutuşalım 2.Girişimci 3.Devletimiz Çalışıyor	Devlet-Vatandaş El Ele Sayfa No: 38-41
6. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır	Bilişsel/Sentez	1. Almanya Beyleri 2. Doğduğumuz Yerden Doyduğumuz Yere	Merhaba Doyduğum Toprak Sayfa No: 42-45
7. Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar	Bilişsel/Kavrama	1.Yerleşme ve Seyahat	Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü Sayfa No: 46-47
8. Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasi mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.	Bilişsel/Değerlendirme	1.Kervansaraylar 2.Haçlılar Evlerine Dönüyor	Anadolu, Anayurt Sayfa No: 52-57
9. Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.	Bilişsel/Kavrama	1.Belgeleri Yorumlama 2.Osmanlı Genişliyor 3.“Kuruluş” Filmi Çalışma Kâğıdı	Kuruluş Sayfa No: 58-63
10. Osmanlı Devletinin fetih ve mücadelelerini Osmanlıda ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir	Bilişsel/Değerlendirme	1.Fetih ve Fatih 2.Dayanaklarımız 3.Yelkenler Fora	Osmanlı Devleti Yeni Başkentinde Sayfa No: 64-71

Tablo1'in devamı

Kazanım	Kazanımın Düzeyi	Kazanım İçin Önerilen Öğretim Programındaki Etkinlik Numarası ve Etkinliğin Adı	Ders Kitabındaki Konu ve Sayfa Numarası
11. Osmanlı toplumunda hoşgörü birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.	Bilişsel/Kavrama	1.Hoşgörölüyüz	Farklı Kültürler Bir Arada Yaşadı Sayfa No: 72-73
12. Şehir İncelemesi yoluyla Türk kültür sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve sürekliliğe ilişkin kanıtlar gösterir.	Bilişsel/Kavrama	1.Avrupa'da Mehter 2.Etkiledik, Etkilendik Ama Nasıl	Yolumuz Sivas'a Düştü Sayfa No: 74-77
13. Seyahatnamelerden hareketle Osmanlı kültürüne ait unsurları örneklendirir.	Bilişsel/Kavrama	1.Türk Kültürü	Seyyahların Gözünden Osmanlı Kültürü Sayfa No: 82-85
14. Osmanlı Devletinde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.	Bilişsel/Sentez	2.İslahatlarla Kurumlar	Yenilikler ve Osmanlı Devleti Sayfa No: 86-89
15. Üretim ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.	Bilişsel/Kavrama	1.Neler Yapabilirsiniz? 2.Toprak, Ekonomi ve Ordu	Toprak Ana Sayfa No: 96-99
16. Kaynakların ve ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemine tarihten ve günümüzden örnekler verir.	Bilişsel/Kavrama	1.Yeni Yollar 2.Ülkeler Nasıl Gelişir	Devletler Nasıl Gelişir Sayfa No:100-103
17.Tarihten örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.	Bilişsel/Değerlendirme	1.Sanayileşme Hayatımız	Kol Gücünden Makine Gücüne Geçiş Sayfa No:104-105
18. Vakıfların çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rolüne tarihten ve günümüzden örnekler verir.	Bilişsel/Kavrama	1.İnternet'te Vakıflar 2.Neden Vakıf?	Hiç Bitmeyen Destek Sayfa No: 106-109

Tablo 1'in devamı

Kazanım	Kazanımın Düzeyi	Kazanım İçin Önerilen Öğretim Programındaki Etkinlik Numarası ve Etkinliğin Adı	Ders Kitabındaki Konu ve Sayfa Numarası
20. Eğitimin meslek edindirme hedefini kavrayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar.	Bilişsel/Uygulama	1. Büyüyünce Ne Olacaksın? 2. Resimlerden Tanıyalım	Mesleğimi Nasıl Seçmeliyim Sayfa No: 114–115
21. İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarını örnekler verir.	Bilişsel/Kavrama	1. İlk Buluş, İlk Heyecan 2. Benim Buluşum	Buluşların Serüveni Sayfa No: 120–123
22. Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını değerlendirir.	Bilişsel/Değerlendirme	1. İlk Bilim İnsanı 2. Ne Zaman Yaşadılar?	Bilim Mirası Sayfa No: 126–129
23. Tarihsel süreçte düşünceyi ifade etme ve bilim özgürlüklerini bilimsel gelişmelerle ilişkilendirir.	Bilişsel/Analiz	1. Düşününce 2. Bilim Zincirine Bir Halka Daha 1. Bir Zamanlar Avrupa	Değişim Ve Gelişim Sayfa No: 130–135
24. Rönesans ve Reformla birlikte Avrupa'da başlayan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini tartışır.	Bilişsel/Sentez		
25. Anayasamızın 2. maddesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin nitelikleriyle ilgili uygulamalara toplum hayatından örnekler verir.	Bilişsel/Kavrama	1. Anayasayı İnceliyoruz 2. Cumhuriyetin Niteliklerini Kavriyoruz	Cumhuriyetin Bekçilerine Sayfa No: 142–143
26. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yönetim yapısını; yasama, yürütme ve yargı kavramları çerçevesinde analiz eder.	Bilişsel/Analiz	1. Terazî 2. Yasama Yürütme Yargı	Yönetimin Özü Sayfa No: 144–147
27. Siyasi partilerin, sivil toplum örgütlerinin, medyanın ve bireylerin gündemi ve yönetimin karar alma süreçlerini ne şekilde etkilediğini örnekler üzerinden tartışır.	Bilişsel/Sentez	1. Vatandaşın Sesi Gazetesi	Çevre Yasası Hükümetlerin Tasası Sayfa No: 148–151

Tablo 1'in devamı

Kazanım	Kazanımın Düzeyi	Kazanım İçin Önerilen Öğretim Programındaki Etkinlik Numarası ve Etkinliğin Adı	Ders Kitabındaki Konu ve Sayfa Numarası
28. İçinde bulunduğu eğitsel ve sosyal faaliyetlerde işleyen süreçleri demokrasinin ilkeleri açısından analiz eder.	Bilişsel/Analiz	1.Sosyal Kulüpler Öğrenci Çalışma Kâğıdı 2. Katılım Gazetesi	İzci Daima Hazırdır Sayfa No: 152–153
29. 20. Yüzyıl başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.	Bilişsel/Analiz	1. Savaş'ın Sebepleri 2. Cephelerde Savaş 3. Çanakkale Geçilmez 4. Çözüm Önerin	İki Kurşun ve Kayıp Sayfa No: 158–167
30. Küresel sorunlarla uluslararası kuruluşların kuruluş amaçlarını ilişkilendirir.	Bilişsel/Analiz	1.Dünyamız ve Dünyamızın Sorunları 2. Çare Siziniz	Dünyada Neler Oluyor Sayfa No: 168–171

“İletişim Benimle Başlar” adlı konu ile ilgili “İletişimi, olumlu-olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın analiz basamağında olduğu görülmektedir.

“Atatürk ve İletişim” adlı konu ile ilgili “Atatürk’ün iletişime verdiği öneme kanıtlar gösterir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir

“Nerelerde Yaşıyoruz?” adlı konu ile ilgili “Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye’de nüfusun dağılışının nedenlerini ve sonuçlarını tartışır.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın sentez basamağında olduğu görülmektedir.

“Niçin Sayılıyoruz?” adlı konu ile ilgili “Tablo ve grafiklerden yararlanarak ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumlar.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Devlet-Vatandaş El Ele” adlı konu ile ilgili “Eğitim ve çalışma hakkının kullanılması ile devletin ve vatandaşın bu konudaki sorumluluklarını ilişkilendirir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın analiz basamağında olduğu görülmektedir.

“Merhaba Doyduğum Toprak” adlı konu ile ilgili “Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın sentez basamağında olduğu görülmektedir.

“Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü” adlı konu ile ilgili “Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir

“Anadolu, Anayurt” adlı konu ile ilgili “Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasi mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu’nun Türkleşme sürecine katkılarını

değerlendirir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın değerlendirme basamağında olduğu görülmektedir

“Kuruluş” adlı konu ile ilgili “Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti’nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Osmanlı Devleti Yeni Başkentinde” adlı konu ile ilgili “Osmanlı Devleti’nin fetih ve mücadelelerini Osmanlıda ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın değerlendirme basamağında olduğu görülmektedir

“Farklı Kültürler Bir Arada Yaşadı” adlı konu ile ilgili “Osmanlı toplumunda hoşgörü birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Yolumuz Sivas’a Düştü” adlı konu ile ilgili “Şehir incelemesi yoluyla Türk kültür sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve sürekliliğe ilişkin kanıtlar gösterir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Seyyahların Gözünden Osmanlı Kültürü” adlı konu ile ilgili “Seyahatnamelerden hareketle Osmanlı kültürüne ait unsurları örneklendirir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Yenilikler ve Osmanlı Devleti” adlı konu ile ilgili “Osmanlı Devletinde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın sentez basamağında olduğu görülmektedir.

“Toprak Ana” adlı konu ile ilgili “Üretim ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Devletler Nasıl Gelişir?” adlı konu ile ilgili “Kaynakların ve ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemine tarihten ve günümüzden örnekler verir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Kol Gücünden Makine Gücüne Geçiş” adlı konu ile ilgili “Tarihten örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın değerlendirme basamağında olduğu görülmektedir.

“Hiç Bitmeyen Destek” adlı konu ile ilgili “Vakıfların çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rolüne tarihten ve günümüzden örnekler verir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Nasıl Eğitim Gördüler?” adlı konu ile ilgili “Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın bilgi basamağında olduğu görülmektedir.

“Mesleğimi Nasıl Seçmeliyim?” adlı konu ile ilgili “Eğitimin meslek edindirme hedefini kavrayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın uygulama basamağında olduğu görülmektedir.

“Buluşların Serüveni” adlı konu ile ilgili “İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarına örnekler verir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Bilim Mirası” adlı konu ile ilgili “Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını değerlendirir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın değerlendirme basamağında olduğu görülmektedir.

“Değişim ve Gelişim” adlı konu ile ilgili “Tarihsel süreçte düşünceyi ifade etme ve bilim özgürlüklerini bilimsel gelişmelerle ilişkilendirir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın analiz basamağında olduğu görülmektedir.

Yine aynı konuyla ilgili hazırlanan bir diğer kazanım olan “Rönesans ve reformla birlikte Avrupa’da başlayan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini tartışır.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın sentez basamağında olduğu görülmektedir.

“Cumhuriyetin Bekçilerine” adlı konu ile ilgili “Anayasamızın 2. maddesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin nitelikleriyle ilgili uygulamalara toplum hayatından örnekler verir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Yönetimin Özünü” adlı konu ile ilgili “Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yönetim yapısını; yasama, yürütme ve yargı kavramları çerçevesinde analiz eder.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın analiz basamağında olduğu görülmektedir.

“Çevre Yasası Hükümetlerin Tasası” adlı konu ile ilgili “Siyasi partilerin, sivil toplum örgütlerinin, medyanın ve bireylerin gündemi ve yönetimin karar alma süreçlerini ne şekilde etkilediğini örnekler üzerinden tartışır.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın sentez basamağında olduğu görülmektedir.

“İzci Daima Hazırdır” adlı konu ile ilgili “İçinde bulunduğu eğitsel ve sosyal faaliyetlerde işleyen süreçleri demokrasinin ilkeleri açısından analiz eder.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın analiz basamağında olduğu görülmektedir.

“İki Kurşun ve Kayıp” adlı konu ile ilgili “20. yüzyıl başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın analiz basamağında olduğu görülmektedir.

“Dünyada Neler Oluyor?” adlı konu ile ilgili “Küresel sorunlarla uluslararası kuruluşların kuruluş amaçlarını ilişkilendirir.” şeklindeki kazanımın bilişsel alanın analiz basamağında olduğu görülmektedir.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Duyuşsal Alana Göre Sınıflandırılması

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi kazanımlarının duyuşsal alana göre sınıflandırılmasına ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Duyuşsal Alana Göre Sınıflandırılması

Kazanım	Kazanımın Düzeyi	Kazanım İçin Önerilen Öğretim Programındaki Etkinlik No ve Etkinliğin Adı	Ders Kitabındaki Konu Ve Sayfa Numarası
1. İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.	Duyuşsal/Alma	1. İşaret Dili 2. Ben Olsaydım 3. Hacivat ile Karagöz 4. Yaşadıklarımız 5. Bende Biliyorum 6. Nasıl Tanımlarsınız?	İletişim Benimle Başlar Sayfa No: 14–17
2. İnsanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolünü tartışır.	Duyuşsal/Tepkide Bulunma	1. Doğru Bilgi 2. Alma/Verme	Meraklı Gözler TRT’de Sayfa No: 18–21
3. Doğru bilgi alma hakkı, düşünceyi açıklama özgürlüğü ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki bağlantıyı fark eder.	Duyuşsal/Alma	1. İletişim Özgürlüğü 2. Haklarım	Özgürlükler Üzerine Panel Yapıyoruz Sayfa No: 22–25
4. Kitle iletişim özgürlüğü ve özel hayatın gizliliği kavramlarını, birbiriyle ilişkileri çerçevesinde yorumlar.	Duyuşsal/Örgütlenme		
5. Osmanlı-Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.	Duyuşsal/Alma	1. Bursa’da Zaman 2. İl Yıllığı Oluşturalım	Etkiledik, Etkilendik Ama Nasıl? Sayfa No: 78–81
6. İlk yazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder.	Duyuşsal /Alma	1. Söz Uçar Yazı Kalır	Söz Uçar, Yazı Kalır Sayfa No: 124–125
7. Tarihsel süreçte Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark eder.	Duyuşsal /Alma	1. Yeni Sözcükler Öğreniyorum	Kurultaydan Meclise Sayfa No: 140–141
8. Küresel sorunların çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder.	Duyuşsal/Alma	1. Dünyamız ve Dünyamızın Sorunları 2. Çare Sızsınız	Dünyada Neler Oluyor? Sayfa No: 168–171
9. Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihî çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.	Duyuşsal/Alma	1. Birlikte Yaşatalım 2. Ortak Mirasımız	Neden Yaşatmalıyız? Sayfa No: 172–175

“İletişim Benimle Başlar” adlı konu ile ilgili “İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.” şeklindeki kazanımın duyuşsal alanın alma basamağında olduğu görülmektedir.

“Meraklı Gözler TRT’de” adlı konu ile ilgili “İnsanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolünü tartışır.” şeklindeki kazanımın duyuşsal alanın tepkide bulunma basamağında olduğu görülmektedir.

“Özgürlükler Üzerine Panel Yapıyoruz” adlı konu ile ilgili “Doğru bilgi alma hakkı, düşünceyi açıklama özgürlüğü ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki bağlantıyı fark eder.” şeklindeki kazanımın duyuşsal alanın alma basamağında olduğu, yine aynı konuyla ilgili olan bir diğer kazanım olan “Kitle iletişim özgürlüğü ve özel hayatın gizliliği kavramlarını, birbiriyle ilişkileri çerçevesinde yorumlar.” şeklindeki kazanımın duyuşsal alanın örgütlenme basamağında olduğu görülmektedir.

“Etkiledik, Etkilendik Ama Nasıl?” adlı konuyla ilgili olan “Osmanlı-Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.” şeklindeki kazanımın duyuşsal alanın alma basamağında olduğu görülmektedir.

“Söz Uçar, Yazı Kalır” adlı konu ile ilgili “İlk yazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder.” şeklindeki kazanımın duyuşsal alanın alma basamağında olduğu görülmektedir.

“Kurultaydan Meclise” adlı konu ile ilgili “Tarihsel süreçte Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark eder.” şeklindeki kazanımın duyuşsal alanın alma basamağında olduğu görülmektedir.

“Dünyada Neler Oluyor?” adlı konu ile ilgili “Küresel sorunların çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder.” şeklindeki kazanımın duyuşsal alanın alma basamağında olduğu görülmektedir.

“Neden Yaşatmalıyız?” adlı konu ile ilgili olan “Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihî çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.” şeklindeki kazanımın duyuşsal alanın alma basamağında olduğu görülmektedir.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Psiko-motor Alana Göre Sınıflandırılması

7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımları taksonomik alanlar göz önüne alınarak incelendiğinde psiko-motor alanla ilişkilendirilebilecek herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. Psiko-motor alana giren kazanımların bulunmaması bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının İçerik ve Etkinlikle Uyumunun Değerlendirilmesi

“İletişim Benimle Başlar” adlı konuda insanın yaşamını yalnız sürdüremeyeceğinin, çevresiyle sürekli etkileşim içerisinde olacağının ve bu etkileşimin olumlu iletişim temelinde kurulmasının bireyin yaşamını kolaylaştıracağına öğrenilmesi amaçlanmıştır. Konu için hazırlanan “İşaret Dili” ve “Ben Olsaydım” adlı etkinliklerde, iletişimde etkili olan faktörlerin öğrenci tarafından fark edilmesi hedeflenmiştir. İçeriğin ve etkinliklerin kazanımı tam anlamıyla karşıladığı belirtilebilir. “Atatürk ve İletişim” başlıklı konuda Atatürk’ün iletişimi etkili şekilde kullanan bir lider olduğu örneklerle kavratılmaya çalışılmıştır. “Millî Mücadelede İletişim” adlı etkinlikte İrade-i Milliye Gazetesinin kuruluş sürecinden hareketle kitle iletişim araçlarının kamuoyu oluşturmadaki önemi anlatılmak istenmiştir. Kazanıma uygun içerik belirlenmiş, etkinlikler de buna uygun

hazırlanmıştır. “Nerelerde Yaşıyoruz?” başlıklı konuda Türkiye’de nüfusun dağılışının nedenlerinin ve sonuçlarının öğrenciler tarafından kavranılması amaçlanmıştır. Birbirinden farklı yerleşim yerlerinin demografik yapılarına ilişkin bilgiler verilmiş, öğrencilerin bunları yorumlaması ve karşılaştırması istenmiştir. Konuyla ilgili hazırlanan “Nüfusu İnceleyelim” adlı etkinlikte nüfusla ilgili verilen tablo ile ilişkili soruların cevaplandırılması istenmiştir. “Yoğun mu Seyrek mi?” adlı etkinlikte nüfus yoğunluğu haritası göz önüne alınarak verilen soruların cevaplandırılması istenmiştir. Konunun içeriğinin ve etkinliklerin kazanımlara uygun olduğu belirtilebilir.

“Niçin Sayılıyor?” adlı konuda nüfusla ilgili kavramlara yer verilmiş, tarihten örnekler verilerek konu anlatılmıştır. “Nüfusumuzun Yapısı”, “Çalışan Kadın ve Erkek Nüfusumuz” adlı etkinliklerde grafikler ve tablolar verilmiş, öğrencilerin verilen bilgileri kullanarak doğru bir grafik elde etmeleri istenmiştir. Konunun ve hazırlanan etkinliklerin kazanımlar ile uyumlu olduğu ifade edilebilir. “Devlet-Vatandaş El Ele” adlı konu ile öğrencilerin, eğitim ve çalışma hakkının kullanılmasında devletin ve vatandaşların sorumluluklarını kavraması amaçlanmıştır. Konu için hazırlanan “El Ele Tutuşmak” adlı etkinlikte verilen bir haberden yola çıkılarak eğitim ve çalışma hakkının kullanılması konusunda öğrencilerin duyarlılığı artırılmaya çalışılmıştır. Aynı konu ile ilgili “Girişimci” adlı etkinlikte İnternette çalışma hakkını anlatan bir haberle ilgili soruların öğrenciler tarafından cevaplandırılması istenmiştir. “Devletimiz Çalışıyor” etkinliğinde anayasamızda çalışma ve eğitim hakkıyla ilgili maddeler verilmiş, devletin bu anayasal yükümlülükleri yerine getirmek için yaptıklarını öğrencilerin örneklerle açıklamaları istenmiştir. Konu içeriğinin ve hazırlanan etkinliklerin kazanım ile ilişkili olduğu belirtilebilir. “Merhaba Doyduğum Toprak” adlı konuda öğrencilerin göçün nedenlerini ve sonuçlarını kavramaları amaçlanmıştır. İçerikte tarihin farklı dönemlerinde yapılan göçlere örnekler verilmiş, insanların göç etme sebepleri üzerinde durulmuş ve kazanıma uygun hikâyeler üzerinden konu anlatılmıştır. Hazırlanan etkinliklerden “Almanya Beyleri” adlı etkinlikte bir şiir verilmiş, öğrencilerin şiiri yorumlaması istenmiştir. “Doğduğumuz Yerden Doyduğumuz Yere” adlı etkinlikte verilen örnek mektuptaki bilgilerden yola çıkılarak hazırlanan soruların cevaplandırılması istenmiştir. Etkinliklerin içeriğine bakıldığında konu ile ilgili oldukları belirtilebilir. Bir diğer etkinlik olan “Haçlılar Evlerine Dönüyor” adlı etkinlikte tarihi bir hikâyeden yola çıkılarak hazırlanan soruların cevaplandırılması istenmiştir. Hikâyenin içerikle örtüştüğü görülmektedir. “Kuruluş” adlı konuda Osmanlı Devleti’nin hangi şartlarda ve nasıl ortaya çıktığının kavratılması amaçlanmıştır. “Belgeleri Yorumlama” adlı etkinlikte Osmanlı yöneticilerinin yöneticilik kabiliyetlerine ilişkin örnekler yer almaktadır. Konunun ve etkinliğin kazanıma uygun olduğu ifade edilebilir. “Osmanlı Genişliyor” etkinliğinde fetihlerin ve padişahların eşleştirilmesi istenmiştir. Bunun yerine daha farklı ilgi çekici bir etkinlik hazırlanabilirdi. “Kuruluş Filmi” çalışma kâğıdında verilen soruların, filmin izlenerek cevaplandırılması istenmiştir. Bu, eleştirilebilecek bir durumdur. Her öğretmen, filmi bulamayabilir. Film, öğretmenlere çalışma kitabıyla birlikte verilebilir. Bunun yerine her öğretmenin kolaylıkla gerçekleştirebileceği farklı bir etkinlik de hazırlanabilir. “Osmanlı Yeni Başkentinde” adlı konuda Osmanlı Devleti’nin karalardaki ve denizlerdeki ilerleyişini öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır. İçeriğin kazanıma uygun olduğu belirtilebilir. “Fetih ve Fatih” adlı etkinlikte bir resim ile ilgili soruların cevaplandırılması istenmiştir. Daha farklı çıkarımda bulunmayı sağlayabilecek bir etkinlik hazırlanabilir. “Fetihten Önce ve Sonra” adlı etkinlik, İstanbul’un fethinin öncesi ve sonrası ile ilgilidir. Etkinliğin kazanım ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Dayanaklarımız” etkinliğinde Osmanlı Devleti’nin genişlemesinde rol oynayan etkenlere yer verilmiştir. Konunun okunarak etkinliğin yapılması belirtilmiş, bu etkinliğin

yerine farklı bir etkinlik olsaydı daha faydalı olabilir. İçeriğin çok uzun ve ayrıntılı olması, öğrenci motivasyonunu olumsuz etkileyebilir.

“Farklı Kültürler Bir Arada Yaşadı” adlı konuda öğrencilerin Osmanlı Devleti’nin hoşgörüsünü kanıtlar aracılığıyla öğrenmesi amaçlanmıştır. “Hoşgörülüyüz” adlı etkinlikte hoşgörü ile ilgili hazırlanan bir ankete yer verilmiş, öğrencilerin anketi cevaplandırmaları istenmiştir. İçeriğin ve etkinliğin kazanım ile ilişkili olduğu belirtilebilir. “Yolumuz Sivas’a Düştü” başlıklı konuda örnek şehir incelemesi yoluyla öğrencilerin Türk kültür ve sanat anlayışına ilişkin çıkarımda bulunmaları amaçlanmıştır. Sivas şehri örneği üzerinden konu anlatılmış ve şehrin özelliklerinden bahsedilmiştir. Öğrencilere geçmişteki şehir planlaması ile günümüzdeki şehir planlamasını karşılaştırma imkânı sağlanmıştır. “Bursa’da Zaman” adlı etkinlikte şiir üzerinden hazırlanan soruların cevaplandırılması istenmiştir. “İl Yıllığı Oluşturalım” adlı etkinlikte sözlü tarih yönteminin kullanılması istenmiştir. İçerik ve etkinliklerin kazanım ile örtüştüğü belirtilebilir. “Seyyahların Gözünden Osmanlı” başlıklı konuda Osmanlı’da yaşayan yabancıların değerlendirmeleri ile Osmanlı’yı tanıma amaçlanmıştır. Konu ile ilgili hazırlanan “Türk Kültürü” adlı etkinlikte alıntılardan hareketle hazırlanan soruların cevaplandırılması istenmiştir. Kazanıma uygun bir içeriğin ve etkinliğin hazırlandığı görülmektedir. “Yenilikler ve Osmanlı Devleti” adlı konuda öğrencilerin Osmanlıdan günümüze varlığını devam ettiren kurumlara örnekler göstererek meydana gelen değişimi fark etmeleri amaçlanmıştır. “Islahatlarla Kurumlar” adlı etkinlikte öğrencilerin 19. yüzyılda Osmanlı Devleti’nde ortaya çıkmış kurumları bulup gruplandırmaları istenmiştir. Kazanıma uygun içerik ve etkinlik hazırlandığı görülmektedir. “Toprak Ana” konusunda öğrencilerin toprak ve vatan kavramlarının ilişkisini, üretimde ve yönetimde toprağın önemini fark etmeleri amaçlanmıştır. Konu ile ilgili “Neler Yapabiliriz” adlı etkinlikte topraktan daha fazla faydalanabilmek için yapılması gerekenlerle ilgili öğrencilerin tahminlerde bulunması istenmiştir. “Toprak- Ekonomi- Ordu” adlı etkinlikte ise Osmanlı toprak sistemi olan tımarı tanıtan bir etkinlik bulunmaktadır. İçeriğin ve etkinliklerin, içeriğe uygun kazanıma ulaşmayı sağlayacak şekilde hazırlandığı belirtilebilir. “Devletler Nasıl Gelişir?” başlıklı konuda ticaretin canlı olarak yaşandığı yerlerin ve bunda etkili olan faktörlerin kavratılması amaçlanmıştır. Kazanıma uygun bir içeriğin hazırlandığı belirtilebilir. “Yeni Yollar” ve “Ülkeler Nasıl Gelişir?” adlı etkinliklerde konuların tekrar okunarak etkinlikte verilen soruların cevaplandırılması istenmiştir. Bu etkinlik yerine daha farklı, içerik ile uyumlu, kazanımı destekleyici bir etkinlik hazırlanabilir. “Kol Gücünden Makine Gücüne Geçiş” başlıklı konuda tarihin seyrini değiştiren olayları fark ettirmek, ayrıca ticaretin önemi ve üretim teknolojisindeki gelişmelere de öğrencilerin örnek vermelerini sağlamak amaçlanmıştır. Kazanıma uygun örnekler seçilerek içeriğin hazırlandığı görülmektedir. Konuyla ilgili “Sanayileşme Hayatımız” adlı etkinlikte öğrencilerin verilen bilgilerden hareketle bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Diğer etkinliklere göre daha farklı, yaratıcılığı teşvik eden bir etkinlik olduğu belirtilebilir.

“Hiç Bitmeyen Destek” adlı konuda vakıfların Türk kültüründeki yerini ve sosyal hayata etkilerini kavratmak amaçlanmıştır. İçeriğin kazanıma ulaşmayı sağlayacak şekilde oluşturulduğu görülmektedir. “İnternette Vakıflar Neden Vakıf?” adlı etkinlikte Web yardımıyla yapılacak bir etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinlik, teknolojik alt yapısı uygun olmayan yerleşim yerlerinde öğrencilerin kolaylıkla yapabileceği bir etkinlik değildir. Her öğrencinin kolaylıkla yapabileceği daha farklı bir etkinlik hazırlanabilir. “Nasıl Eğitim Gördüler?” adlı konuda Türk kültüründe meslek ve meslek ahlâkının yerini kavratmak amaçlanmıştır. Meslek ve meslek örgütlerine tarihten örnekler verilerek konu anlatılmış olup konu kazanım ile uyumlu bir içeriğe sahiptir. “Pabucu Dama Atılmak” adlı etkinlikte verilen bir hikâye ile bağlantılı soruların

cevaplandırılması istenmiştir. “Daha İyi Bir Arkadaş İçin” adlı etkinlikte ahiliğin temel kavramlarını ortaya çıkarmaya yönelik bir etkinlik hazırlandığı görülmektedir. “Şemsiye Tamircisi” adlı etkinlikte iş ahlâkı, dürüstlük gibi kavramların öğretimine yönelik bir etkinlik hazırlandığı belirtilebilir. “Osmanlı’da Eğitim Kurumları” adlı etkinlikte ise Osmanlı’daki örgün ve yaygın eğitim kurumlarını tanıtmaya yönelik bir etkinliğin hazırlandığı görülmektedir.

“Mesleğimi Nasıl Seçmeliyim?” başlıklı konuda iyi bir mesleğe sahip olabilmek için kaliteli bir eğitim alınması gerektiği kavratılmaya çalışılmaktadır. İçerikte meslek seçimini etkileyen unsurlar anlatılmış, ortaöğretim kurumları tanıtılmıştır. “Büyüyünce Ne Olacaksınız?” etkinliğinde meslek seçimi ile ilgili küçük bir anket hazırlanmıştır. “Resimlerden Tanıyalım” adlı etkinlikte bazı mesleklerin dünü ve bugünü karşılaştırılmış ve öğrenciler araştırmaya sevk edilmiştir. İçerik ve etkinliklerin kazanım ile uyumlu olduğu belirtilebilir. “Buluşların Serüveni” konusu ile ilk uygarlıkların bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere katkılarının kavranması amaçlanmıştır. İlkçağdan günümüze yapılan icatlar ve keşiflerden örnekler verilerek konu anlatılmıştır. Konu ile ilgili hazırlanan “İlk Buluş İlk Heyecan” adlı etkinlikte ilk buluşların nasıl ortaya çıktığı ve kullanım alanlarının neler olduğu öğrencilere buldurulmaya çalışılmıştır. Öğrencileri araştırmaya sevk edici bir etkinlik olduğu söylenebilir. “Benim Buluşum” etkinliğinde tarihin ilk dönemlerinde yapılan bilimsel bir çalışmayla ilgili İnternette alınan bir haberden yola çıkılarak hazırlanmış soruların cevaplandırılması istenmiştir. Kazanımı destekleyen içeriğin ve etkinliklerin hazırlandığı görülmektedir. “Bilim Mirası” konusunda Türk-İslam bilim insanlarının bilimsel gelişmelere katkılarının kavratılması amaçlanmıştır. İçeriğin ve verilen örneklerin kazanıma uygun olduğu belirtilebilir. Sadece örnek sayısının fazla olması eleştirilebilir bir durum olarak değerlendirilebilir. “İki Bilim İnsanı” adlı etkinlikte iki bilim insanıyla ilgili biyografik bilgilerin bulunması istenmiştir. Kazanıma ulaşma anlamında daha farklı bir etkinlik hazırlanabilir. Sadece ikisini vermek yerine eşleştirmeye dayalı bir etkinlik hazırlanabilirdi. “Ne Zaman Yaşadılar?” adlı etkinlikte ilk bilim insanlarının yaşadıkları tarihlerin kronolojik olarak sıralanması istenmiştir.

“Değişim ve Gelişim” konusu ile coğrafi keşifler, rönesans ve reformun bilimsel gelişme ve özgür düşünceye katkılarını kavratmak amaçlanmıştır. Konu, kazanım ve etkinlik üçlüsünün birbirleri ile uyumlu olduğu görülmektedir. “Düşününce” adlı etkinlikte anayasamızda bilim ve sanat özgürlüğü ile ilgili maddeler verilmiş, bunlara uygun düşen sorular hazırlanmıştır. “Bilim Zincirine Bir Halka Daha” etkinliğinde öğrencilerin kronolojik sıralama yapmaları istenmiştir. “Bir Zamanlar Avrupa” etkinliğinde Avrupa’daki sınıflaşmayla ilgili etkinlik bulunmaktadır. Etkinliklerin içerik ile uyumlu ve kazanımı karşılar nitelikte olduğu görülmektedir. “Cumhuriyetin Bekçilerine” adlı konuda anayasamızın yönetim açısından yeri ve öneminin kavratılması amaçlanmıştır. “Anayasayı İnceliyoruz” etkinliğinde anayasamızın üçüncü, beşinci ve altıncı maddeleri verilip her bir madde için toplum hayatından örnekler verilmesi istenmiştir. “Cumhuriyetin Niteliklerini Kavriyoruz” etkinliğinde cumhuriyetin nitelikleri ve demokrasi kavramlarını buldurmaya yönelik bir etkinlik hazırlanmıştır. İçeriğin ve her iki etkinliğin de kazanıma uygun şekilde hazırlandığı görülmektedir. “Yönetimin Özü” konusunda yasama, yürütme ve yargı kavramlarının kavratılması amaçlanmıştır. Devletin yönetimi, yasama, yürütme, yargı güçleri ve karar alma süreçleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Mustafa Kemal Paşa’nın fikirleri ile konu desteklenmiştir. “Terazi” adlı etkinlikte adalet kavramı örnek bir hikâye ile verilmeye çalışılmış, “Yasama Yürütme Yargı” adlı etkinlikte bu üç kavramın işlevselliği anlatılmaya çalışılmıştır. Etkinlikler ve içeriğin kazanım ile örtüştüğü görülmektedir. “Çevre Yasası Hükümetlerin Tasası” konusunda gündem ve karar alma süreçlerinde medyanın etkili olduğuna dair öğrencilerin örnek vermelerini sağlamak amaçlanmıştır. Yaşanmış bir çevre

olayından hareketle sivil toplum kuruluşlarının ve medyanın gündem yaratabilme özelliği, verilen bir olay üzerinden anlatılmıştır. İçeriğin kazanıma uygun hazırlandığı belirtilebilir. “Vatandaşın Sesi Gazetesi” adlı etkinlikte altı haber verilmiş, bu haberler ile ilgili hazırlanmış soruların cevaplandırılması istenmiştir. Etkinliğin tam anlamıyla kazanımla ilgili olduğu söylenemez. Farklı, anlaşılabilir bir etkinlik hazırlanabilir.

“İzci Daima Hazırdır” adlı konuda öğrencilerin okul içinde ve dışında yapılan faaliyetleri demokrasi açısından değerlendirmeleri amaçlanmıştır. İçerikte eğitsel faaliyetlerden biri olan izcilik konusu işlenmiş, izciliğin tanımı yapılmış, kuralları anlatılmış ve öğrenciyi sosyal yönden olumlu etkileyeceğinden bahsedilmiştir. “Sosyal Kulüpler” adlı etkinlikte öğrencilerin katıldıkları sosyal kulübün etkinliklerini göz önüne alarak hazırlanan soruları cevaplandırmaları istenmiştir. Konuyla ilgili daha farklı, kazanım ile ilişkili bir etkinliğe yer verilebilirdi. “Katılım Gazetesi” adlı etkinlikte öğrencilerin çevre sorunları ile ilgili gazete hazırlamaları istenmiştir. Bu etkinliğin konu ile ilgisi kurulamamıştır. “İki Kurşun Milyonlarca Kayıp” adlı konuda öğrencilerin 20. yüzyılda dünyada meydana gelen gelişmeleri fark etmesi, Mustafa Kemal Paşa’nın I. Dünya Savaşındaki rolünü anlamaları amaçlanmıştır. Konu ayrıntılı bir şekilde anlatılmış, bu konu için dokuz saatlik bir süre belirlenmiştir. Tarihi bilgilerin ve ayrıntıların fazla olması, eleştirilebilir bir durum olarak gösterilebilir. Tarihi bilgilerin yoğunluğu azaltılıp konu, tek başlık yerine iki veya üç başlık altında verilseydi daha iyi anlaşılabilir. Bu konu için hazırlanan etkinlik sayısının dört ile sınırlandırılması eksiklik olarak değerlendirilebilir. Daha fazla etkinlik hazırlanabilir. “Savaş’ın Sebepleri” etkinliğinde savaşla ilgili metinler verilmiş, bu metinler ile bağlantılı soruların cevaplandırılması istenmiştir. “Cephelerde Savaş” etkinliğinde harita çizme etkinliğine yer verilmiştir. “Çanakkale Geçilmez” etkinliğinde Çanakkale Savaşı’nda yaşanmış bir olaya yer verilmiştir. “Çözüm Önerin” etkinliğinde I. Dünya Savaşı’nın sonuçları ile ilgili etkinlik hazırlanmıştır. Her üç etkinliğin de kazanıma uygun hazırlandığı belirtilebilir. “Dünyada Neler Oluyor?” başlıklı konuda öğrencilerin insan faaliyetleri ile doğal dengedeki bozulma arasında ilişki kurmaları, küresel sorunların çözümü ile ilgili önemli kuruluşları tanımaları amaçlanmıştır. “Dünyamız ve Dünyamızın Sorunları” etkinliğinde önemli küresel sorunlar verilmiş, bunlarla bağlantılı verilen soruların cevaplandırılması istenmiştir. “Çare Siziniz” etkinliğinde önemli küresel sorunlar verilmiş, öğrencilerin bunlar ile ilgili fikir üretmeleri istenmiştir. İçeriğin ve etkinliklerin kazanımlara ulaşmayı sağlar nitelikte olduğu görülmektedir.

“İletişim Benimle Başlar” adlı konuda sağlıklı iletişim kurmak ve bunu devam ettirmek için nelerin yapılması gerektiğinin, kişilerarası iletişimi olumlu etkileyen tutum ve davranışları fark ederek bunları kendi tutum ve davranışları ile karşılaştırıp olumlu iletişim kurmanın önemini öğrenilmesi amaçlanmıştır. Konu için hazırlanan “İşaret Dili” ve “Ben Olsaydım” adlı etkinliklerde iletişimde etkili olan faktörlerin öğrenci tarafından fark edilmesi hedeflenmiştir. İçeriğin ve etkinliklerin kazanımı tam anlamıyla karşıladığı belirtilebilir. “Meraklı Gözler TRT’de” konusunda öğrencilerin insanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolünü ve basın öneminin fark etmeleri amaçlanmıştır. Konuyla ilgili hazırlanan “Doğru Bilgi Alma/Verme” adlı etkinlikte kitle iletişim araçlarının toplumu bilgilendirirken uyması gereken etik ilkeler ile ilgili bir haberden yola çıkılarak hazırlanan etkinlik verilmiştir. Konu içeriğinin kazanım ile ilgili olduğu belirtilebilir. “Özgürlükler Üzerine Panel Yapıyoruz” başlıklı konuda öğrencilerin kitle iletişim araçlarının toplumun bilgilendirilmesindeki rolünü kavramaları, doğru bilgi alma hakkı, düşünceyi açıklama hakkı gibi konulara değinilerek öğrencilerin çıkarımda bulunmaları amaçlanmıştır. “İletişim Özgürlüğü” adlı etkinlikte kitle iletişim araçlarının günlük yaşamdaki yeri, bu araçların kullanılma sıklığı, basın hürriyeti konularında duyarlılığı artırmayı

hedefleyen etkinliğe yer verilmiştir. “Haklarım” adlı etkinlikte ise anayasada yer alan basın hürriyeti, konut dokunulmazlığı ile ilgili maddeler verilmiş, örnek bir hikâyeden yola çıkarak kişilerin özel hayatına müdahale edilemeyeceği ve izinsiz haber yapılamayacağı fikri öğrenciye verilmeye çalışılmıştır. Konu içeriğinin ve etkinliklerin kazanım ile uyumlu olduğu belirtilebilir.

“Etkiledik, Etkilendik Ama Nasıl?” adlı konuda Osmanlı-Avrupa ilişkileri bağlamında estetik, kültür ve sanat anlayışında meydana gelen değişimleri öğrencilerin fark etmesi amaçlanmıştır. İçeriğin kazanıma uygun olduğu görülmektedir. “Etkiledik, Etkilendik Ama Nasıl?” adlı etkinlikte hazırlanan üç sorunun konunun tekrar okunması ile cevaplandırılması istenmiştir. Bunun yerine görsel ağırlıklı, ilgi çekici bir etkinlik hazırlanabilir. “Söz Uçar Yazı Kalır” başlıklı konuda yazının geçmişten günümüze kullanım alanları ve bilgi aktarımındaki önemini kavratmak amaçlanmıştır. “Söz Uçar Yazı Kalır” etkinliğinde yazı ile ilgili görseller verilmiş, bununla bağlantılı soruların öğrenciler tarafından cevaplandırılması istenmiştir. Etkinliğin ve içeriğin birbiriyle uyumlu, kazanımı destekler şekilde verildiği belirtilebilir. “Kurultaydan Meclise” adlı konuda öğrencilerin Türk devletlerindeki değişimi ve sürekliliği, yönetim şekli ve egemenlik açısından fark etmeleri amaçlanmıştır. İçerikte ilk Türk devletlerinden günümüze kadar yönetim ve yönetim şekilleri hakkında bilgiler verilmiştir. “Yeni Sözcükler Öğreniyorum” etkinliğinde konuda geçen kavramlar ile ilgili ansiklopedik bilgi istenmiştir. İçeriğin ve etkinliğin konu ve kazanım ile uyumlu olduğu görülmektedir.

“Dünyada Neler Oluyor?” başlıklı konuda öğrencilerin dünyada meydana gelen ve temelinde insan faaliyetleri olan bazı küresel sorunların çözümünde bireysel sorumluluklarını fark etmeleri amaçlanmıştır. İçerikte küresel sorunlar verilmiş, bu sorunların sebepleri ortaya konulmuştur.

“Dünyamız ve Dünyamızın Sorunları” etkinliğinde önemli küresel sorunlar verilmiş, bunlarla bağlantılı soruların cevaplandırılması istenmiştir. “Çare Sizsiniz” etkinliğinde önemli küresel sorunlar verilmiş, öğrencilerin bunlar ile ilgili fikir üretmeleri istenmiştir. İçeriğin ve etkinliklerin kazanımlara ulaşmayı sağlar nitelikte olduğu görülmektedir. “Neden Yaşatmalıyız?” adlı konuda insanoğlunun geçmişten günümüze ulaştığı düzeyin oluşmasında bilgi birikiminin önemine ve bilgi birikiminin oluşmasında da düşünce, sanat ve edebiyat ürünleri ile doğal varlıkların önemi vurgulanarak bunların yaşatılmasında insanlığa düşen sorumluluğa dikkat çekilmesi amaçlanmıştır. İçerikte insanlığa ait ortak miras türlerinden örnekler verilmiştir. Ortak mirasın oluşum sürecinden bahsedilmiş, ortak mirasa katkı, ortak mirası koruma yolları ile ilgili öğrencilerin duyarlılığını artıracak bilgiler verilmiştir. Konuyla ilgili “Birlikte Yaşatalım” etkinliğinde ortak mirasa zarar veren bir öğrenci grubu ile ilgili İnternette alınan bir habere yer verilmiştir. Bu haber ile ilgili hazırlanan soruların cevaplandırılması istenmiştir. Bu şekilde öğrencilerin duyarlılığı artırılmaya çalışılmıştır. “Ortak Mirasımız” adlı etkinlikte ülkemizde bulunan ortak miras ürünlerinden bazı örnekler verilmiş, öğrencilerin Türkiye haritasından faydalanarak bunları karşılıklarına yazmaları istenmiştir. Etkinliğin ikinci bölümünde ülkemizde bulunan ortak miras ürünlerinden birini seçip korunması ile ilgili öneriler geliştirmeleri istenmiştir. İçerik, etkinlik ve kazanım üçlüsünün bu konuda birbiri ile uyumlu olduğu görülmektedir.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi kazanımlarının ünitelere göre dağılımı Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Ünitelere Göre Dağılımı

Üniteler	MEB Yayını Kazanım Sayısı	%
İletişim ve İnsan İlişkileri	6	15.39
Ülkemizde Nüfus	4	10.26
Türk Tarihinde Yolculuk	8	20.51
Zaman İçinde Bilim	5	12.82
Ekonomi ve Sosyal Hayat	6	15.39
Yaşayan Demokrasi	5	12.82
Ülkeler Arası Köprüler	4	12.82
Toplam	39	100

Tabloya bakıldığında yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan ders programındaki toplam 39 kazanımın üniteler bazında tam anlamıyla eşit dağılmadığı görülmektedir. En fazla kazanımın “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde yer aldığı görülmektedir. Ünite içeriğinin diğer ünitelere göre daha yoğun olması, kazanım sayısının fazla olmasında etkili olmuş olabilir. Diğer ünitelerde içerik yoğunluğuna göre kazanımlar belirlenmiştir.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi kazanımlarının taksonomik sınıflamaya göre dağılımı Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Taksonomik Sınıflamaya Göre Dağılımı

Taksonomik Sınıflama	MEB Yayını Kazanım Sayısı	%
Bilgi	1	2,56
Kavrama	12	30,77
Uygulama	1	2,56
Analiz	7	17,95
Sentez	5	12,82
Değerlendirme	4	10,26
Alma	7	17,95
Örgütlenme	1	2,56
Tepkide Bulunma	1	2,56
Toplam	39	100

İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımları taksonomik olarak sınıflandırıldığında; bütün kazanımlar içerisinde en fazla kavrama düzeyinde (12 tane) kazanımın yer aldığı, analiz düzeyinde (7 tane), sentez düzeyinde (5 tane), değerlendirme düzeyinde (4 tane), uygulama düzeyinde (1 tane), bilgi düzeyinde (1 tane) kazanımın yer aldığı görülmektedir. Duyuşsal alan açısından duruma bakıldığında alma düzeyinde (7 tane),

örgütlenme düzeyinde (1 tane), tepkide bulunma düzeyinde (1 tane) kazanımın yer aldığı tespit edilmiştir. Kazanımların konu bazında eşit dağıtılmaması, eksiklik olarak değerlendirilebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; taksonomik olarak ders programındaki 39 kazanımdan 12'sinin bilişsel alanın "kavrama" düzeyinde olduğu görülmüştür. Kazanımların üçte birinin bu düzeyde olması, eleştirilebilir bir durum olarak değerlendirilebilir. Bilişsel alanın bilgi basamağı ile uygulama basamağı ve duyuşsal alanın örgütlenme basamağı ve tepkide bulunma basamağından sadece birer tane kazanımın bulunması, eleştirilebilir bir durum olarak değerlendirilmektedir. Şenses (2008), "İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Soruların Kapsam-Geçerlik ve Bloom Taksonomisi'ne Göre Analizi" adlı çalışmasının sonucunda 2005 MEB programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki soruların kapsam geçerliğinin iyi olduğunu tespit etmiştir. Bunun yanında yeni programa ait ders kitaplarındaki soruların Bloom taksonomisi açısından yeterli olmasa da eski programa göre hazırlanan ders kitaplarına göre biraz daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya dahil edilen üç tür liseden Anadolu ve fen liselerinde, genel liselere oranla üst düzey sorulara daha fazla yer verildiği tespit edilmiştir. Duyuşsal alanın alma basamağında yedi kazanımın yer aldığı görülmektedir. Bazı kazanımlar, duyuşsal alanın diğer basamaklarını içerebilecek şekilde hazırlanabilir. Kazanımların ağırlıklı olarak bilişsel alandan seçilmiş olması eksiklik olarak düşünülmektedir çünkü ders programında da belirtildiği gibi Sosyal Bilgiler dersi sadece bilişsel becerilere hitap eden bir içeriğe sahip değil, aksine öğrencinin yaşamı için gerekli beceri ve değerler ile tutum ve davranışları içselleştirebileceği bir derstir. Bu nedenle ders kazanımlarının öğrencinin sadece bilişsel, zihinsel yönlerine değil, duyuşsal yönlerine de hitap etmesi gereklidir. Çolak (2008), "Tarih Dersi Sınav Sorularının Bloom Taksonomisi'nin Bilişsel Alan Düzeyi Açısından Sınıflandırılması" adlı çalışmasında tarih öğretmenlerinin Bloom taksonomisi ve ölçme değerlendirme hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, sınavlarda en fazla kavrama ve bilgi basamağı sorularını kullanarak alt düzey düşünmeye yönelik soru sorduklarını ve üst düzey soruların tüm sorular içindeki oranının çok sınırlı kaldığı sonuçlarına ulaşmıştır. Kazanımların taksonomik olarak diğer basamakları ve alanları da içerebilecek şekilde hazırlanması daha uygun olabilir. 7. sınıftaki bir öğrenci, daha önce öğrenilmiş davranışları yeni durumlarda kullanabilir, öğeleri belli ilişki ve kurallara göre birleştirip bir bütün oluşturabilir. Aynı zamanda öğrenci bir sistemin hangi öğelerden oluştuğunu, öğeler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarabilir. Belirli bir amaç için belli ölçütler yardımıyla bir şeyin değerini bilinçli bir şekilde yargılama düzeyine sahiptir. Fikirler arasındaki tutarlılık ya da tutarsızlıkları belirleme, mantıksal yargıları bulma, ulaşılan sonuçları yorumlama gibi davranışları gösterebilir. Bu sınıf seviyesindeki öğrenci, nesne ve olgulara karşı duyuşsal bir tutum geliştirebilir. Uyarıcılara karşı olumlu veya olumsuz tepki gösterebilir. Kazanımların içerik ve etkinliklerle büyük oranda örtüştüğü, kazanım-içerik-etkinlik üçlüsünün birbirleri ile uyumlu olduğu, sadece birkaç konuda etkinliklerin içerik ile tam olarak uyuşmadığı, bazı etkinliklerin teknolojik alt yapının yetersiz olduğu okullarda uygulanma olanağının bulunamayacağı tespit edilmiştir.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Ders programında yer alan kazanımlar, farklı taksonomik yaklaşımlar göz önünde bulundurulurken değerlendirilmeye tabi tutulabilir.

- Sosyal Bilgiler ders kazanımları Bloom'un taksonomisinde yer alan tüm basamaklara uygun sınıflandırılabilir.
- Kazanımlara ulaşılabilirlik ile ilgili araştırmalara yer verilip olan ile olması gereken durumu ortaya koyacak çalışmalar yapılabilir.
- Kazanımlar ünite bazında orantılı bir şekilde hem bilişsel hem de duyuşsal alana hitap edecek şekilde eşit oranda dağıtılabileseydi daha faydalı olabilir.
- Cevaplarının konu içerisinde bulunmasının istendiği bazı etkinlik sorularının yapılabilmesi için içeriğin etkinlik ile uyumlu olmasının faydalı olacağı düşünülebilir.
- Daha sonra yapılacak olan çalışmalarda konu içeriklerine göre de sınıflama yapılması faydalı olabilir.

KAYNAKÇA

- Ata, N. (2007). *İlköğretim 4.sınıf sosyal bilgiler dersinin "kendimi tanıyorum ünitesi" ndeki kazanımların öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Balcı, A. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çolak, K. (2008). *Tarih dersi sınav sorularının Bloom taksonomisi'nin bilişsel alan düzeyi açısından sınıflandırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Kalaycıoğlu, E. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Karaaslan, E. (2007). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler programında yer alan Atatürkçülük kazanımlarına dair öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, N., Polat, M. M., Koyuncu, M., & Özcan, A. (2007a). *İlköğretim sosyal bilgiler 7 ders kitabı*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Kaya, N., Polat, M. M., Koyuncu, M., & Özcan, A. (2007b). *İlköğretim sosyal bilgiler 7 öğretmen kılavuz kitabı*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Kaya, N., Polat, M. M., Koyuncu, M., & Özcan, A. (2007c). *İlköğretim sosyal bilgiler 7 öğrenci çalışma kitabı*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *4 ve 5. sınıf sosyal bilgiler programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış, B. Tay & A. Öcal (Eds.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal bilgiler öğretiminde öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şenses, A. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki soruların kapsam-geçerlik ve Bloom taksonomisi'ne göre analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Tokat.
- Özdemir, S. (2009). Sosyal bilgiler öğretimi programı ve değerlendirilmesi, M. Safran (Ed), *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yazıcı, H. & Koca, N. (2008). Sosyal bilgiler öğretimi programı, B. Tay & A. Öcal (Eds.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.